

Izšla vsak dan razen nedelj in praznikov.
Issued daily except Sundays and holidays.

PROSVETA

Uredništvo in upravniški prostori:
2657 S. Lawrence Ave.
Office of Publication:
2657 South Lawrence Ave.
Telephone, Rockwell 4004

LETO—YEAR XXIII. Cena lista je \$6.00. Chicago, Ill., sobota, 24. maja (May 24), 1930. Subscription \$6.00 Yearly. STEV.—NUMBER 122

Indijske vojaške čete v akciji proti vstašem

Navali na soline v Dharsani ustavljeni. Ukraden dinamit. Gandhi piše, kako se mu godi v ječi

Bombaj, Indija, 23. maja. — Izmučena domača policija, ki je že omagovala pred velikimi množicami prostovoljcev v solnih conah, je dobila večer pomoč v vojaških četah. Čete — večinoma domačini pod vodstvom angleških poveljnikov — so zasedle vse nemirne kraje in vse demonstracije in navali na soline so bili docela ustavljeni.

Dharsana, kjer se je zadnje dni koncentriralo okrog 4000 nacionalistov pri neprestanih vpadih v ograjene soline, je danes pod prekim sodom. Včeraj je bilo tamkaj 600 Hindutov ranjenih v spopadu s policijo. Danes je mir. Satjagrahi se ne upajo blizu. Enak položaj je zavladal v Surat.

Vojaštvo je navalilo na glavni tabor satjagrahov v Untadi in razpršilo prostovoljce, ki so se tamkaj zbirali. V Vadali je bilo sto nacionalistov aretiranih.

V Karačiju je izginila velika zaloga dinamita iz vagonov na železniškem tiru. Policija ga išče vsepošod, a ga še ni našla. Pričakuje se eksplozije.

Apostol Gandhi je včeraj pisal svojim prijateljem v Ahmadabadu, da se mu dobro godi v zaporu. "Sveži moči" pravi, da je srečen, ker je zaprt, kajti zdaj lahko počiva po trudopolnem delu. Nejevoljen je le radi tega, ker mu preja ne gre hitro izpod rok. Prvi dan zopora je predel neprenehoma sedem ur pa je malo napredel. Spi na verandi pod palmami in spi tudi podnevu od osemih zjutraj do poldne. Sprva je rad jedel oranže, zadnje čase jih je pa opustil. Zdaj uživa večidel sveže kozje mleko, ki ga popije tri funte dnevno.

Posledice industrijske depresije

Ekonomi napovedujejo slabe čase. Industrija ne drže obljub, ki so jih dali Hooverju

New York. — (F. P.) — Polom na borzi, panika in industrijska depresija, ki je sledila, je pretresla ekonomski sistem in posledice, ki jih občuti ameriško ljudstvo, so usodnejše od panike na borzi iz l. 1921. Do tega zaključka pride človek, ki prečita in analizira poročila, ki so ga te dni podali javnosti ekonomski delavski biroja.

Ekonomi so sledili vsem postavitkam industrijske aktivnosti v prešli šestih mesecih. Konstrukcijska dela so padla na nižje točko kot so bila l. 1921. Niti ena ameriška industrija ni izvedla od posledic poloma na borzi.

V komentarju glede "meznega premirja", v katerega so pristali po zahtevi predsednika Hooverja vsi vodilni industrijski, ekonomski delavski biroja objavljajo dokaze o znižanju med skoraj vseh industrijah. Medse tovarniških delavcev so padle v šestih mesecih za pet odstotkov. Najhuje so bili udarjeni avtomobilski delavci, ki so bili v enem letu za 19%.

Ekonomi delavskega biroja ne vidijo nikjer optimističnih znamenj o vračanju se prosperiteti, katero od časa do časa naznanja predsednik Hoover in se z njimi smeji v javnosti.

V Moskvi pravijo, da je Briandova evropska unija naperjena proti Ameriki

Moskva, 23. maja. — Oficialni sovjetski organ "Izvestija" piše, da je Briandov načrt evropske federacije naperjen proti Združenim državam Amerike.

Nov Zeppelinov triumf

Iz Nemčije v Brazilijo v 60 urah

Pernambuco, Brazilija, 23. maja. — Nemški zrakoplov Graf Zeppelin je včeraj popoldne došel semkaj s potniki in pošto iz Nemčije. Zračna plova je trajala okrog 60 ur za daljavo preko 4000 milj. Zeppelin je prvi prekorčil ekvator ploveč s severne poloble na južno. Zračno potovanje za potnike in posadko je bilo zelo prijetno in brez kakih incidentov. Edina neprijetnost je bila, da jim je zmanjkalo vode za kopanje in nekateri so se umivali z vinom.

Graf je imel tukaj viharjen sprejem. Silna množica ljudstva je navalila k zrakoplovu in pometa pred seboj policaje, ki so naredili kordon. Moralo je priti vojaštvo, da je naredilo prostor. Zrakoplov odide danes v Rio de Janeiro, glavno mesto Brazilije.

Debata o mornarični pogodbi

Prišla je prav senatorjem, ki neradi razpravljajo o delavski zakonodaji

Washington, D. C. — (F. P.) — Zaslišavanja o londonski mornarični pogodbi, ki so sedaj v teku pred senatnim odsekom za zunanje zadeve, katerim bo sledila dolga debata glede ratifikacije, daje priložnost za izgovore tistim senatorjem, ki bi se radi izognili glasovanju o Norrisovi protinjunkejski predlogi.

Kot o vprašanju prohibicije, tako se tudi debata o mornarični pogodbi lahko vleče več tednov, ne da bi zbornica prišla do definitivnega zaključka. Debata o tej pogodbi se lahko odloži vsak čas, kadar bodo hoteli delavstvu sovrašnji senatorji odvrniti pozornost ljudstva od delavskih vprašanj.

Šest izmed 17 članov justičnega odseka se je izjavilo, da bo podpiralo predlogo, čije namen je, odpraviti "yellow dog" pogodbe ter tako dati popolno svobodo delavskim unijam pri unifikiranju neorganiziranih delavcev. Ti so Norris, Borah, Blaine, Walsh, Ashurst in Dill.

Drugi člani, ki se še niso izrekli ne za ne proti, so Caraway, Deneen, Stephens in Robinson. Te bo morda prisililo organizirano delavstvo v njihovih državah, da se bodo izrekli za Norrisovo predlogo. Caraway in Robinson sta glasovala proti potrditvi Parkerja članom zveznega sodišča, medtem ko je Stephens glasoval zanj in obenem izjavil, da njegov glas še ne pomeni, da odobrava "yellow dog" pogodbe. Deneen, ki je v zadnjih dveh letih nasprotoval predlogi, je spremenil svoje stališče v tem oziru, kakor poročajo voditelji delavskih unij iz Chicago.

Vsem senatorjem, ki se boje javno pokazati svoje sovražno stališče napram fundamentalnim pravicam organiziranega delavstva, je prišla debata o mornarični pogodbi ravno prav. Sedaj bodo lahko našli pripravljene izgovore, ako jih bo kdo vprašal radi njihovega stališča napram Norrisovi protinjunkejski predlogi. Rekli bodo, da so zainteresirani v vprašanju narodne obrambe in da niso imeli časa, da bi se poglobili v debato Norrisove predloge.

Kot danes stoji stvar, bo moralo organizirano delavstvo nastopiti solidarno, da tako prisili senatorje na razpravo o Norrisovi predlogi. Dokler ne bodo začeli deževati protestni telegrami in pisma na senatorje, zahtevajoč akcijo, tedaj se bodo neodločni senatorji izgovarjali, da morajo prej rešiti vprašanje ratifikacije mornarične pogodbe.

KONČNI IZID REFERENDUMA O PROHIBICIJI

Glasovalo je blizu pet milijonov volilcev in 69 odstotkov glasov je za pijačo

New York. — Slamnat glasovanje o prohibiciji, ki ga je vodil magazin "The Literary Digest" po vseh Združenih državah, je bilo ta teden zaključeno in magazin je objavil končni rezultat glasovanja. Uredništvo magazina je razposlalo 20 milijonov glasovnic in vrnilo se je 4,806,464 pravilno označenih glasov. To je največje število glasov, oddanih pri neoficielnem glasovanju, kar jih je še bilo v zgodovini Združenih držav.

Glasovnica je imela tri vprašanja: 1) Ali ste za strogo uveljavljanje sedanjega prohibicijskega zakona? 2) Ali ste za modifikacijo zakona, da se lahko izdeluje in prodaja lahka vina in piva? 3) Ali ste za popolno odpravo prohibicije?

Od oddanih 4,806,464 glasov je 1,464,098 pritrnilo prvemu vprašanju, 1,399,314 drugemu in 1,943,052 tretjemu.

Iz teh števil jasno sledi, da imajo mokri glasovi večino. Ako se vzame, kar se mora, da so glasovalci za modifikacijo tudi na mokri strani, je nadpolovična večina ali 69 odstotkov glasov za mokrato in samo 31% za sušo.

Pet držav je z večino odglasovalo za prohibicijo, pet pa za odpravo: vse druge so v sredi. Zaostane so vse države v Uniji. Suhe države so: Kansas, Arkansas, North Carolina, Oklahoma in Tennessee; mokre pa so: Connecticut, Louisiana, Nevada, New Jersey in Rhode Island. V trinajstih drugih državah je preko 40% glasovalo za prohibicijo, v osemnajstih pa preko 40% za odpravo: Nevada je oddala največ mokrih glasov, Kansas pa največ suhih.

STAVKA VOZNIKOV SE ŠIRI

Delavske unije v New Yorku so jim obljubile pomoč

New York. — (F. P.) — Ako prav vozniki taksijev, ki so zastavali pri Motor Cab Transportation Co., kažejo veliko odločnost v zahtevi za priznanje unije, se jim stavijo na pot potekajoče. Zmago jim ogroža pomanjkanje denarnega sklada, kot poroča načelnik stavkovnega komiteja Barnett Magnus.

Ker je unija voznikov bila še pred kratkim ustanovljena, je razumljivo, da nima sredstev na razpolago za vodstvo učinkovite stavke. Za stavkarje so se zavzele nekatere delavske unije in pričele pobirati prispevke od svojih članov. To delo je oteženo zaradi brezposelnosti, ki je udarila organizirane in neorganizirane delavce v New Yorku. Unije morajo v prvi vrsti skrbeti za družine svojih članov, ki so izgubili delo.

Zborovanja stavkarjev se vse dnevo v glavnem stanu stavkovnega odbora, na katerih razpravljajo, kako bi pridobili voznike taksijev od ostalih družb, da se pridružijo stavki. V mestu New Yorku je 67,000 voznikov taksijev, katere bo težko pridobiti za skupno akcijo. Dosedaj so se stavkarjem pridružili vozniki taksijev od dveh drugih transportnih družb.

Sirijska dobila ustavo

Pariz, 23. maja. — Francija je včeraj dala republikansko ustavo svoji mandatarski koloniji Siriji v Mali Aziji. Sirija bo imela popolno samovlado in predsednika, ki se voli vsaka tri leta. Francija si je pridržala oblast, da bo skrbela za mir v novi republiki, je branila pred napadi in nadzorovala njene zunanje zadeve.

Muste o evropski uniji

Pravi, da Briandov osnutek evropske unije vodi do vojne

New York. — (F. P.) — Glasanje za ustanovitev Združenih držav Evrope, ki ga sponzorira Briand, francoski zunanji minister, je v prvi vrsti naperjeno proti ameriškim propagatorjem visoke carine, katerim načeluje senator Grundy, je izjavil A. J. Muste, predsednik Konference za progresivno delavsko akcijo. Osnutek, ki ga je predložil Briand, ki lahko dovede do ekonomske vojne med dvema močnima skupinami, ki sta pod kontrolo kapitalistov, kateri lahko izovozijo krvav spopad s orožjem.

"Nič ni čudnega, ako v družbi, ki je organizirana za kompeticijo na svetovnih trgih, mase delavcev žive v pomanjkanju, da je na milijone delavcev brezposelnih in katere gospodarji lahko vsak čas poženejo v vojno, da preliva kri za svoje lakotne želje, da pride kdo na dan s načrtom, ki bo v prvi vrsti koristil evropskim kapitalistom," je dejal Muste. "Ako se hočejo naditi izogniti vojni, bi morali v prvi vrsti odpraviti sedanji kapitalistični sistem, ki je pod kontrolo male skupine ljudi, odpraviti iskoriščanje in potem šele ustvariti temelje, ki bodo služili za podlago trajnega mira."

Toda do tega še ne bo prišlo vsled razdrojenosti delavstva po vsem svetu, ki je še premalo zavestno in ne razume, kako je zapopadena v delavskih strokovnih in političnih organizacijah. Dokler bo delavstvo razkosano in ne bo znalo nastopati solidarno, ni upanja za ustanovitev unije, ki bi koristila ljudstvu v kapitalističnih državah.

"Rdeči strah" v kongresu

Niša zbornica odglasovala za preiskavo glede komunističnega gibanja

Washington, D. C. — Poslanska zbornica je 22. t. m. zaključila z 219 glasovi proti 18, da se mora vršiti kongresna preiskava o komunističnem gibanju v Združenih državah. Zbornični predsednik Longworth je pooblaščen, da imenuje odsek petih kongresnikov, ki bodo vodili preiskavo tekom poletja, ko odide kongres na počitnice.

Na temelju sprejete resolucije je bilo imenovano delovno komunistične stranke, tretje internacionale, Amtorg Trading korporacijo v New Yorku in poročila o propagandi v ameriških šolah.

SODNIJSKI PROCES PROTI RADIKALCEM

Obtoženi so hujkanja na upor in razpečavanja radikalnih tiskovin

Newark, N. J. — (F. P.) — Na tujakšnem okrožnem sodišču se vrši obravnava proti devetim komunistom, ki so obtoženi hujkanja na upor in razpečavanja radikalnih tiskovin. Zagovorniki obtožencev so zahtevali, naj državni pravdnik navede besedilo govorov, ki so vsebovali poziv na upor, toda sodnik Van Riper, ki predseduje obravnavi, je zahtevo ignoriral.

"Puntarska" zborovanja so se vršila dne 11. februarja. Sklicali so jih komunisti z namenom, da napravijo načrte za demonstracije brezposelnih delavcev, ki so bile določene na 6. marca. Na dnevnem redu so bili tudi govorji, s katerimi so komunisti pozivali navzoče delavce, naj zahtevajo delo in kruh. Na zborovanju je potem udrla policija in aretirala govornike ter druge, ki so razpečavali tiskovine.

Nova stavbna unija

Tacoma, Wash. — Pred kratkim je bila tukaj ustanovljena nova stavbna unija v katero je pristopilo 116 članov.

Delavska stranka v Angliji podprla MacDonalda

Zvočni film na radiotelevizionu

Popoln uspeh važnega eksperimenta v New Yorku

Schenectady, N. Y. — Prva radiotelevizijska predstava zvočnega filma je bila izvršena zadnji četrti zvečer s sijajnim uspehom v laboratoriju tukajšnje General Electric kompanije. Poskušnja je bila pod vodstvom dr. E. F. W. Alexandersona in grupa inženirjev ter drugih strokovnjakov je gledala in poslušala predstavo, ki je bila v teku v gledališču oddaljenem eno miljo od laboratorija.

V gledališču so predvajali kmičen prizor s orkestralno godbo in televizijski aparat, spojen s radiododajnikom je prenašal slike in zvoke s temeljito natančnostjo ter jih projiciral v laboratoriju na tabli, ki je merila šest čevljev v kvadratu. Pred šestimi meseci, ko so delali prve praktične eksperimente a televizijom, je bila v rabi le 18-palčna tablica.

Kampanja krojaške unije

Delegatje na konvenciji so odločili, da bodo pričeli s delom za unifikiranje krojaških delavcev v Clevelandu

Toronto, Kanada. — (F. P.) — Cleveland, trdnjava openšarskih krojaških magnatov, ki se trdovratno oporekajo unifikiranju delavcev, bo v prihodnjih dveh letih občutila silo Amalgamated Clothing Workers unije, ki je na svoji konvenciji sprejela načrt za veliko organizatorično kampanjo.

Oblačilne tvrdke v Clevelandu so iznašale nešteto skemov, a katerimi drže delavce pod svojo kontrolo. Prodajajo jim delnice, da jih tako prepričajo, da imajo enake interese s delodajalci. Intenzivna organizatorična kampanja krojaške unije bo šla za tem, da prepriča delavce, da potom svoje neodvisne unije bodo lahko dosegli več kot jim nudi kompanijski paternalizem.

Navdušenje delegatov je priklopelo do vrhunca, ko je bilo podano poročilo o napredku unije, ki ga je v problem letu dosegla v Philadelphiji. To mesto se je upiralo unifikiranju krojaških delavcev dolga leta, končno pa je vendar podleglo dobro organizirani kampanji, ki jo je začela unija pred dobrim letom. Philadelphija je poslala na konvencijo 34 delegatov, dočim jih je na prejšnje prišlo le par.

Z veseljem je bilo sprejeto tudi poročilo o zmagi krojaških delavcev v Milwaukeeju, kjer je unija vodila dolgoleten boj proti Adler oblačilni družbi, ki je bila končno prisiljena napovedati bankrot. Za časa boja je unija odprla svojo krojaško tovarno v Milwaukeeju, kar se je izkazalo za dobro strategijo in podjetje zaznamuje dobre uspehe.

Boj, ki je grozil med pristaši predsednika Hillmana in grupo, ki jo je vodil Abraham Beckerman, upravitelj krojaške unije v New Yorku, je bil prepreden, ko je posebni odbor mirno poravnal nesoglasja.

Bojkot, ki ga je vodila Ameriška delavska federacija dolga leta proti Amalgamated, ker se je slednja odcepila od federacije, je bil pozabljen in mnogi predstavniki Ameriške delavske federacije so poslali delegatom čestitke in pozdrave.

Amalgamated Clothing Workers unija je ena najnaprednejših unij v Združenih državah, kar je posebno pokazala s raznimi ustanovami, ki služijo v korist njenih članov.

Poslanci so mu dali zaupnico na strankini konferenci. Medtem pa je prišel konflikt z liberalci

London, 23. maja. — Na sinočnji konferenci poslancev delavske stranke v angleškem parlamentu je bila izrečena zaupnica MacDonaldovi vladi z 210 glasovi proti 29. S tem je bil poravnani spor v stranki, ki ga je izzval Sir Oswald Mosley, pristaš levega krila, ki je lastopil iz vlade, ker je bil zavrnjen njegov projekt za omiljenje brezposelnosti. Ako bi bil sprejet levičarski predlog zaupnice bi bil MacDonald resigniral in kralj bi moral razpustiti parlament.

Medtem pa, ko so se laboriti sporazumeli med seboj, je nastal konflikt med MacDonaldovo vlado in Lloyd Georgevimi liberalci. Lloyd George je lani ob nastopu laboritake vlade obljubil MacDonaldu, da bodo njegovi liberalci, ki imajo ravnotežje v zbornici, podpirali delavski program do gotove meje, če bo vlada revidirala volilni zakon. Liberalci so držali besedo, toda MacDonald je pokazal, da se mu nič kaj ne mudi s revizijo volilnega zakona. Te dni pa je Lloyd George dal ultimatum laboritom, da je njegova kooperacija z vlado končana, ako ne bo takoj predložena volilna reforma.

PORAVNAVA NOGAVIČARSKIH STAVKE

Predsednik družbe je pripravil stopti v pogajanja s stavkarji

Patterson, N. J. — (F. P.) — Ena najdaljših in najostrejših stavk v tem mestu bo v kratkem končana s pomočjo mestnega šupana Hinchliffa, ki posreduje med predstavniki Hosley Workers unije in Paterson Mutual Hosley Co. Carl Holderman, voditelj stavkarjev, je izjavil, da se bodo stavkarji vrnili na delo le tedaj, ako bo družba priznala unijo in pravico do kolektivnega pogajanja.

Predsednik nogavičarske družbe Hugo Huetting je izjavil svoje pripravljenost, da deloma ustreže zahtevam stavkarjev. Podjetje je utrpelo velike izgube, odkar je v teku stavka. To dejstvo je pripoznalo celo Huetting in obenem pripomnil, da so pričeli delničarji pritiskati na upravo, naj se izravna spor, ki je nastal med delavci in družbo radi večkratnega znižavanja mezd, kar je povzročilo, da so se nogavičarji uprli in odšli na stavko.

Stavka se je vršila v znamenju spopadov med stavkarji in stavkoci, katere je družba importirala iz drugih mest, da zloži odpornost nogavičarskih delavcev, kar pa se ji ni posrečilo. Obratovanje s stavkoci se ji ni izplačalo, ker so ti nezaučni delavci napravili družbi več škodo kot dobička. Tako je prišlo da so pričeli godrnjati delničarji in zahtevali, da se stopi v pogajanja s stavkarji, je postajala čedalje jačja.

Stavka še traja osem mesecev. V vsem tem času je stavkarje podpirala nogavičarska unija, da niso omagali v boju.

Sto muslimanskih romarjev u-tonilo

London, 23. maja. — Francoski parnik "Asia", ki je nosil 1500 mohamedanskih romarjev v Mekko, je včeraj utonil v Rdečem morju. Na parniku je bil ogenj, ki ga niso mogli pogasiti. Kakor poročajo, kar pa še ni potrjeno, je sto romarjev utonilo. Druge so rešili.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASLO IN LASTNA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Naročnina: za Zdravstveno dravstvo (vse Slovene) in Kanado \$6.00 na leto, \$3.00 na pol leta, \$1.50 na četrt leta; za Čisto in Čisto \$7.50 na leto, \$3.75 na pol leta; za Inozemstvo \$9.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Czecho \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

Cena oglasa po dogovoru. — Oglasi se ne vrstijo.

Advertising rates on agreement. — Manuscripts will not be returned.

Naslov na vse, kar ima biti v letniku: PROSVETA, 2657-58 South Lawrence Ave., Chicago, Illinois.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Datum v oglasu, na primer (Feb. 23-25), poleg vsakega beseda na naslovni strani, da vam je v tem številu potekla nedelja. Povračilo je preplačeno, da se vam list ne vrne.

Carinska vojna

Amerika dobi v kratkem nov carinski zakon z visokimi tarifami, ki zaporo ameriške trge tujemu blagu. To je že stara politika, ki slepari delavce in male trgovce s "protekcijo ameriških industrij in trgov." Protekcije kljub temu ni nobene.

Medtem, ko industrijski magnati in verzični zahtevajo visoko carino na tuje blago, se togotijo, če tuje dežele zvišujejo carino na ameriško blago. Vendar je to čisto naravno. Visoka carina v Ameriki izliva visoko carino v Kanadi, Južni Ameriki in Evropi. Drugače ne more biti. Carina je boj v trgovini — in če ima Amerika pravico zapirati svoje trge drugim, imajo tudi drugi pravico zapirati svoje trge Ameriki.

Kako bedasti so ameriški mogotci! Ves svet bi radi zalagali s svojim blagom vsake vrste, val tuji trgi jim morajo biti odprti, ampak zunanji svet se ne sme dotakniti ameriškega trga. Ameriška vlada hoče, da ji evropski narodi plačajo vojne dolge, medtem jim pa zapira trg s carinskimi zidovi in znižuje dohodke, brez katerih ne more biti plačevanja dolgov.

Amerika je naložila visoko carinsko tarifo na kanadsko pšenico z namenom, da "zavaruje" domači trg ameriškim farmerjem pred tekmovanjem s cenejšo pšenico iz Kanade. Kanada seveda ne miruje. Odgovorila bo z visokim tarifom na ameriške avtomobile. Z enakim maščevanjem grozi Francija, Švica, Danska, Čehoslovakija in druge evropske dežele. Kaj bo posledica? To, da bodo ameriški avtomobilski magnati odprli tovarne v Kijevu in Evropi (Ford jih že ima po vsem svetu), in ameriški delavci se bodo obrisali za zaslužek. Tako bo tudi z jeklom in drugimi ameriški izdelki. In ko se bodo obrisali delavci, se bo meral tudi farmer, ker bo prodal manj pridelka. Brezposelnost in slabo plačani delavci so slabi odjemalci.

Tako Amerika "protektira" svoje delavce in farmerje!

Carina je druge vrste vojna, iz katere se rada izloče krvava vojna. Evropa se spoznava absurdnost carinskega kavsana in skuša organizirati unijo, ki postavi visok carinski zid proti Ameriki. Združena Evropa je prav lahko druga Amerika, ki bo prav tako močna, če ne močnejša, in — maščevalna kakor je stara Amerika.

Moderna človeška družba ne potrebuje carinskih plotov kakor ne potrebuje bojnih ladij, topov in strupenega plina. Vse to je treba odpraviti. Cim prej tem bolje. Dol s carinskimi plotovi!

Skupicek verižnih prodajalnic (chain stores) v prvih treh mesecih 1930 je bil večji kot je bil v vsem letu 1929. Včas so rekli, da so neodvisni trgovci hrbenice ameriškega naroda. Ako je to res, je narod danes brez hrbenice. Karl Marks je imel prav! Mali trgovci odhajajo za malimi obrtniki med — mezdne delavce.

V Coloradu so imeli starega osla, ki je dolgo delal v rudnikih. Vlekel je vozčke z rudo. Ko je bil že star in tako izgaran, da ni mogel več hoditi niti črti, so ga ustrelili. Zdej — kot se glasi vent — mu postavijo spomenik iz kosov rude iz vseh jam, v katerih je osel gal.

Zavidanja vredni magarci! Star rudar nima te sreče in časti. Ko je star, da ne more več garati, je vržen na cesto in obojen na počasno umiranje, ako se noče sam ustreliti... In spomenik? Hahaha!... Ljudje vendar niso osli, temveč po božji podobi ustvarjene gorile.

Največja nesreča ameriškega delavca je, ker dela preveč z rokami in nogami ter z želodcem in premalo z glavno.

V Moskvi so napovedali boj zofam, češ, da človek postane mehkuž, ako sedi na mehkuž. Ali se jim sodrugar agitatorji, ki imajo volka, nič ne smilijo?

Civilna vojna na Kitajskem se nadaljuje. Pravijo, da jih pade 7000 vsak dan. Ako ne bi bila vojna, bi bila lakota.

Glasovi iz nasebin

Eksplozija in posledice

Avella, Pa. — Minilo je že dober kos časa, ko je izšel zadnji dopis v Prosveti iz naše nasebine. Da tako molčimo, je gotovo več vzrokov. In zadovoljnost gotovo ne. Vzrok, da sem se jaz namenila podati kratko poročilo, ki bo mogoče zanimalo katerega izmed rojakov, ki so pred časom živeli na Avelli, je nesreča, ki se je tu pripetila. Dne 1. maja se je ugal plin v premostorju P. & W., preje last Pittsburgh Terminal Coal Co. Sedaj spada premostovnik Powhatan Coal & Coke Co.

V času nesreče je bilo v premostorju okrog 400 rudarjev na delu, ki so se pa razen oamih vsi srečno rešili. Trije izmed teh so bili na mestu eksplozije mrvi in 15 jih je hudo obžganih. Dva izmed umrlih žrtv sta bila stara šele okrog dvajset let. Tretji je črnc, star 50 let. V premostorju je bilo zaposlenih tudi več Slovencev, k sreči pa nihče ni bil ponesrečen. Prizadeči so pa vseeno dosti, ker so premostorj zaprli za nedoločen čas, ker so po prvi eksploziji sledile še eksplozije druga za drugo. In kakor se ališ, bodo morali premostorj zaliti z vodo, da se ogenj pogasi.

Ravno tako so za nekaj časa zaprli tudi premostorj Duquesne, ki se nahaja zraven P. & W., ker je nevarnost, da bi plin prodrl skozi. V par krajih loči ta dva premostovnika le tanka stena. Radi tega so do malega vsi delavci na Avelli ostali brez dela. Ljudje so se že pričeli seliti iz P. & W. kompanijskih hiš, da si drugje poiščejo delo, če jim ga bo sploh mogoče dobiti. Nekateri med njimi so pa že tako izžrpani, da se bodo le težko izselili. Med temi je dosti takih, da kar so čez dan zaslužili, so zvečer vzeli v kompanijski prodajalno, da so imeli drugi dan kaj jesti.

Na društvenem polju se ne morem pohvaliti z napredkom. Ostalo nas je le še polovica članov kot nas je bilo pred stavko. Ljudje so se izselili v mesta in vzeli prestopne liste. In gotovo bodo tudi ta neareča imela slabe posledice za društvo, ker gotovo bodo še kateri izmed članov primorani iti kam drugam za delom in se izseliti.

Jennie Kavcic.

Pobratinstvo na zapadu

Enunclaw, Wash. — Sporocati hočem, nekaj o vseslovenskem shodu, ki se je vršil tu v Krajinu dne 27. aprila. Udeležilo se je 87 delegatov, ki so zastopali približno 10.000 članov. Zastopani so bili Čehoslovaki, Jugoslovani, Poljaki in Rusi.

Na tem zborovanju smo določili, da bomo skupno delovali za ugled in priznanje Slovanov od strani drugih narodov. Sprejela so se pravila in izvolili smo nov odbor. V odboru je 12 uradnikov, od vsake narodnosti so trije, ki so sledeči: Predsednik Adam Maček, podpredsednik George Lisac, tajnik Joseph Nievinaki, blago Otto K. Strizek. Nadzorniki: John A. Lauš, Daniel Zido, Frank Gatz, George Sulac, Joseph Zelachka, Mark Popović, Sam Malbo in Kuzma Kuchlow.

Prihodnja konvencija se bo vršila prihodnje leto, kadar bo najbolj primeren čas in zopet v Krajinu. Zborovanje je poteklo mirno in zadovoljivo. Pobralo se ne bo nobene pristopnine in nobene asecment. Denar za vzdrževanje organizacije se bo dobil potom piknikov in plesnih veselje po raznih nasebinah. Člani te organizacije so lahko vsa podporni društva, klubi vsake vrste, sploh vse ustanove, ki imajo 7 članov. Vnešavati se pa ne sme v organizacijo nobene vere.

Namen organizacije je: izobraževati mladino, pomagati pri nabavljanju državljanstvih papirjev, seznaniti s postavitimi nove priseljence in še mnogo drugih potrebnih stvari za priseljence, kar pa hočem pozneje bolj na drobno poročati.

Torej rojaki, delujmo na to, da se razširi ta organizacija po celi državi, kjer le živi 7 Slo-

vanov. Morebiti, da ni bilo vsem vse po volji, zato se bode vršila konvencija vsako leto, da se bodo pravila popravljala in spopolnjevala. Torej apeliram na vse Slovence, posebno pa Jugoslovane, da se že sedaj pripravljamo za prihodnjo konvencijo. Ime organizacije je "American Slavic Benevolent Federation of Washington."

Matt Petehnik.

Nekoliko odgovorov

Girard, Ohio. — V Prosveti z dne 17. maja sem bral dopis, v katerem rojak Tancek opisuje razmere v Girardu. Glej ga glej spaka. Pravi, da so duše iskali po nasebini. Ne bi verjel, da človek kaj ve, ki vedno doma sedi, bere en list, občuje vedno z eno in isto osebo, oziroma o sebam.

Tudi mene se je dotaknil. Morda misli, da meni ne teče kri po žilah, da nimam občutkov, ker navadno vedno kažen bolj solnčnato stran. Ali je pa mogoče, da storil iz navade, da naredi spor in prepire med ljudmi? Svetoval bi rojaku Tanceku, da gre ven med ljudi, da si pridobi malo kulture, katere je zelo potreben.

Rad bi vedel koliko je on storil v korist SNP, ker se tako ponosa. Za svojo osebo lahko rečem, ako bi bil vsak toliko storil za jednoto v zadnjih par letih, bi zaznamovala še veliko večji uspeh. Ustanovil sem angleško poslušajoče društvo št. 643 v Girardu s 16 novimi člani. Poleg tega sem pridobil starejšemu društvu več članov v oba oddelka, skupaj preko 25 članov. Rad bi vedel koliko jih je dobil rojak Tancek.

Ne morem, da ne bi še drugih omenil, ki smo skupaj prizadeti. O rojaku Cektu piše, da nobeden Slovencev ne ve, da je bil od župana imenovan v mestni odbor. Resnica je, da to vsi vemo, samo socrat Tancek ne, ker ga v oči bode, ako kateri izmed Slovencev naprej pride. Saj je tudi njemu odprto, ali le zmoglost šteje.

Nadalje piše o rojaku Anžiču, da je leta 1919 stavko zločimil v tukajšnji usnjarni. Vendar pa rojak Tancek takrat še ni bil tukaj. Jaz sem bil na stavki od prvega dneva do zadnjega. Rojak Anžiček je bil že leta prej delovodja v tovarni in vsak ve, da njemu ni bilo potrebno iti na stavko. Glede stavke: zločimil smo jo sami delavci. Le bodimo malo bolj pravični, in dokler se bodo fanatiki pojavljali med nami namesto učiteljev, se bo nam še marsikaj pripetilo.

Kje so danes rudarji? Kar so imeli, so vse izgubili po zaslugi fanatizma. Kje je naša inteligenca, katero moramo pokazati, ako hočemo biti upoštevani? Kje je naša samozavest, ki je potrebna za vsak napredek? S fanatizmom ne bomo nikamor prišli. Le v znanju je moč.

John Juvantič.

Akcijski dom

West Allis, Wis. — Tudi na W. Allisu skušamo, da bi si zgradili slovensko dvorano. Dasi je mesto precej veliko po prebivalstvu, nima nobene dvorane, ki bi odgovarjala potrebam mesta in naše nasebine. V ta namen je bila najbolj razveljavljena seja društev, ki so se odzvala povabilu organizacije Slovenski avditorji, katere se je vršila 25. maja. Na seštanek so poslala svoje zastopnike društva SNP, JPZS in JSKJ.

Na tej seji se je sklenilo, da priredimo skupni piknik 29. junija v Vincent Kozmutzovemu parku, 85th in Beloit cesti. To bo največja prireditve v zgodovini naše nasebine. Da pa bodo rojaki z večjim veseljem šli na vzpostopek, je bilo sklenjeno, da bomo dali s vstopnicami štiri dobitke in sicer: radioprejemnik, pisalni stroj, pisalno mizo in čistilnik za preproge — vacuum cleaner.

Sedaj je čas, da pokažemo, ali smo na West Allisu zmorni, da si postavimo svojo dvorano. Vstopnice so že na razpolago in se dobijo pri predsedniku, tajniku in blaginjsku organizacije

za postavitev dvorane. Zatorej se apelira na rojake, da sežejo po njih in jih razprodajo čim več mogoče. Podrobnjša poročila pridejo še pozneje.

Nadalje naj tudi omenimo, da se je na West Allisu ustanovil dramski klub z okrog 30 člani. Dasi se niso iz gotovih vzrokov vsi udeležili ustanovne seje, smo zagotovljeni, da bodo vsi aktivni kadar stopimo v akcijo. Na seji kluba je bilo sklenjeno, da enkrat v jeseni priredimo veselico z igro, o čemur bo poročano pravdočasno.

Dne 31. maja priredi socialistični klub domačo zabavo v Kraljevi dvorani. Namen te veselice je, da se s prebitkom kupi delnice za slovenski avditorij (na West Allisu). Vabimo torej rojake, da se udeležijo te domače zabave, ker gre za splošno korist.

Pub. odbor Slov. avditorija.

Sportne tekme

Chicago. — Tem potom naznanjamo prijateljem in članom JSKJ, da nas posetijo člani clevelandskih društev v nedeljo, 25. maja, v svrhu kegiranja in žogometne igre. Dolžnost naša je, da jih sprejememo bratsko in jim po najboljši moči posrežemo. Zatorej je želeli, da boste sodelovali, posebno da boste prišli na mali sestanek v nedeljo, 25. maja, ob 5. uri popoldne v šolsko dvorano (spodaj), W. 22. in S. Lincoln sts. Vsporedno so sledeči:

- Ob 7:20 zjutraj (čikaški čas) pridejo na La Salle postajo, kjer jih sprejememo.
- Točno ob 10. uri se prične žogometna igra v Douglas parku. Tekma bo med Chicagom in Clevelandom.
- Točno ob 2. uri popoldne se prične kegiranje na Steinbrecherjevem keglišču, 2622 W. 22. st. Nastopijo razne tekmovalne skupine društev iz Clevelanda, Jolietta, Waukegan in Chicago.

- Ob 5. uri popoldne se prične prost zabava in ples v šolski dvorani.
- Prav uljudno ste vabljeni, da se udeležite tega izrednega sestanka. Več ko nas bo, častnejše bo za nas. Ves zgoraj omenjeni čas pomeni čikaški čas.

Odbor Sportnega kluba.

To in ono

Gowanda, N. Y. — Deveta redna konvencija je napravila jako napreden korak, ko je sprejela v pravila točko "Ljudski glas". Potom te točke ima vsak član SNP svobodo, da izrazi svoje mnenje. To je skoro ravno toliko vredno za vsakega člana, kakor podpora in posmrtnina naše matere SNP. Pravila napravijo vsakega dopisovalca odgovornim osebno za vsebino dopisa. Malokateri član se zadržuje za pravila, če pa vidi kakšen dopis v listu, tedaj gre precej v pravila gledat, dali je s tem dopisom kakšen člen ali točka kršena.

Če katerega člana veseli dati svojemu mnenju duška, zakaj bi se mu to veselje kratilo? Ali ni boljše, da se člani med seboj "z uma svitlim mečem", a pereš v roki, bijejo v glasilu, kakor pa s pestmi in kolčki in z noži eden drugega režejo, se z revolverji streljajo, zahrbtno z bombami eden drugega na oni svet spravljajo, kakor ganceži po velikih mestih?

Rojakom svetujem, če ima kateri kakšno "piko" do katerega, naj vzame pero v roke in naj na dostojen način pove svoje težnje.

Zadnje čase sem opazil, da nekateri moji dopisi niso bili priobčeni. Ne vem, ali so se med potoma v Chicago izgubili, ali so v uredniški koš zleteli. Jaz ne vidim nič napačnega, če eden drugega malo pograjamo, do gotove meje. Če se pa kakšen dopisovalec toliko spozabi in čez svojega nasprotnika obrekljivo in lažljivo piše, naj se tako pisanje ustavi.

Zadnji čas so nekateri dopisovalci urednika "rihtali", zakaj dopise preprijavljive vsebine priobčuje. Urednik je samo na pravil svojo dolžnost. Zakaj bi samo hvalili eden drugega, grajati na dostojen način pa bi se ne smeli; vsak izmed nas je bolj grajanja potreben kot hvale. Tudi naš socrat urednik se je nekaj ujezil, ko je v listnici u-

redništva nekakšne paragrafe navedel za dopisovalce. Kakor sem jaz razumel, dopisi s slovnimi napakami ne bo priobčeni. To je nekaj dobrega, se bomo slovnice naučili.

Dne 17. maja sem šel pogledat kakšna je udeležba na sezonski veselici. Od 8:30 do 9:30 zvečer je bila jako slaba. Menda je bilo vsega skupaj z otroci okrog tri ducate oseb. Kje je tista veliko opevana sloga in disciplina? Najbolj vneti pristaši govore, da drugih veselje se ne bodo več udeleževali kot društvenih.

M. Krainz,
član društva št. 325.

Telefonski pogovor na daljavo 23.000 km

18. aprila so napravili zanimivo telefonski poskus, ki je pokazal, da je danes že mogoče brezhibno govoriti na daljavo, ki presega polovico zemeljskega oboda.

Da je Marconiju uspelo prižgati razsvetljavo na sidrski razstavi, je moral v ta namen prenesti le en sam impulz elektrike, en sam morsejev znak iz Italije v Avstralijo. Vrh tega je bila tudi kvaliteta prenosa postranskega pomena. Popolnoma drugačnim zahtevam pa mora ustrezati kakovost prenosa pri telefoniranju na tako velike razdalje. V tem primeru, ko se dva človeka razgovarjata med seboj, mora biti vsaka beseda popolnoma jasna in razumljiva.

Omenjeni telefonski poskusi so se vršili med Batavio v Nizozemski Indiji in Buenos Airesom oziroma Rio de Janeirom v Južni Ameriki. Pogovor se ni vršil direktno, marveč preko ojačevalne postaje v Berlinu. Razdalje znaša po tej poti skoro 23.000 km in vendar je bil razgovor popolnoma jaseen. Na berlinski ojačevalni postaji so dobro čuli, kako so najprej vzpostavili brezžično zvezo z Batavio in uravnavali oddajene in sprejemne aparate, dokler se ni dosegel popolnoma čist prenos, in kako se je slednjič Batavia zvezala neposredno z Buenos Airesom. Tukaj so zaradi jezikovnih težav poklicali na aparat Holandca, ki se je v nekaj minutah lahko razgovarjal s holandskimi uradniki v daljni Bataviji, kakor da bi govoril s sosedom v bližnji ulici.

Praktično se je razgovor vršil na ta način, da je holandski uradnik govoril preko tamkajšnje oddajne postaje na kratkem valu 15,3 m. Pogovor so sprejemali v Galtowu pri Berlinu, kjer so ga po ojačenju dovažali oddajni postaji Nauen, ki ga je potem s pomočjo posebnih reflektorjev iznova izžarjala na val 14,98 m in smeri proti Buenos Airesu. Tamkaj so ga sprejemali na postaji Villa Eli in ga po žicah dovažali na ročniku v mestu. V nasprotni smeri je šel pogovor najprej preko oddajne postaje v Monte Grande pri Buenos Airesu nazaj v Galtow in od tod po ojačenju zopet preko Nauena, a na drugem valu v Batavio. Zanimivo je, da so se v celem uporabljale kar štiri oddajne postaje na kratke valove. Po isti poti in na enak način se je pozneje vršil tudi telefonski pogovor med Batavio in Rio de Janeirom.

Jasnost in prirodnost glasov pri pogovoru na to ogromno razdaljo, ki presega polovico zemeljskega oboda kaže, da za telefoniranje od enega konca zemlje do drugega vsaj tehniško danes ni več nobene ovire.

Admiral napada državnega tajnika

Washington, D. C. — Na zasedanju pred senatnim odsekom za zunanje zadeve je admiral Hilary Jones kritiziral pogodbo, ki je bil sklenjena na mornarični konferenci v Londonu. Jones je dejal, da je bil državni tajnik Stimson preveč popustljiv napram Japonski in Veliki Britaniji. Zavezal se je, da Združene države prično z gradnjo bojne mornarice, ki bo večja kot angleška, ker ima Velika Britanija ogromno trgovsko mornarico, ki jo lahko v slučaju vojne uporabi za bojne namene.

Dr. Ivo Pirc:

Hrana — vzrok bolezni

Druga očitnejša lastnost živl je njihov sladek okus. Sladke snovi so hranilne in jih telo potrebuje, saj spreminja s slino celo škrobo v sladkor, ki ga telo lahko hitro vsrka. Sladka živila niso in ne morejo biti zdravju škodljiva, vendar se pripisuje nezmernemu uživanju sladkih živil nepovoljen učinek na telo. Tako n. pr. so opazovali zdravniki po obilnem užitju sladkih jedi zlasti medu začetek sladkorne bolezni. Dotičnika se je polastila nenkrat velika želja, ki nikakor ni hotela prestat, nakar so zdravniki ugotovili sladkorno bolezen. Tudi so znana opazovanja, da je sladkorna bolezen bolj pogosta pri osebah z poslenih v tovarnah s sladkorjem kakor pa drugih poklicih. Vzroka temu se niso mogli najti.

Kaj malo je znanega o grenkih živilih, ker jih tudi ni mnogo. Pri nas jedo največ radiča, delajo se tudi razne grenčice, baže dobre za želodec, kar pa se ne more dokazati.

Kuhinjska sol ali kloridtrij je potrebna za razredčevanje beljakovin v krvi, ker se te sicer ne raztope, za vzdrževanje ravnovesja v notranjem tlaku in za tvorbo solne kisline v želodcu. Mnogo kloridtrija, ki ga imajo naravna živila, bi povsem zadostovalo za naše potrebe. Soljenje živil pri pripravljanju hrane, bi torej ne bilo potrebno, postalo pa je potrebno radi razvade. Znani so narodi, ki sploh ne poznajo soli n. pr. Tuffinguzi in Kirgizi. Sploh ni znano, da bi se pojavile bolezni radi pomanjkanja soli, pač pa je dognano, da nastajajo radi nezmernosti v soljenju.

Pri pripravljanju hrane se rabijo raznovrstne dišave in začimbe, toda popolnoma se pozablja, da je namen teh dodatkov v prvotni okus jedila spremeniti in zboljšati, ne pa povsem predugačiti. Zato je treba ta dodatke pametno porabliti, kajti želodec bi ne prijel, če bi zavzeli preveč teh dodatkov. Ker so hudo ostrji, dražijo sluznico, ovirajo delovanje fermentov in s tem zmanjšujejo porabo beljakovin. Zlasti škodujejo v prebifili žužički ledvicam in povzročajo njih vnetje. Škodljive učinke pušajo tudi na živčevju. Vendar uživani zmerno — kakor kaže izkušnja — imajo celo blagodejen vpliv na prehrano.

Lotimo se zdaj še vprašanja, ki se čezdaje bolj pogosto postavlja, namreč: Katera hrana je človeku primernejša, rastlinska ali živalska. Tudi to vprašanje ni mogoče rešiti kar tako na kratko ali postaviti zakon ali predpis, ker tudi v tem pogledu ne žive vsi narodi pod istim podnebjem in ne vsi ljudje ob enakih življenjskih prilikah. Navdušeni znatopniki vegetarijancev skušajo pregovoriti svet, da je velik, če ne največji del zla, ki zadeva človeštvo povzročen po uživanju mesa. Ni nobenega doma, da človek dobro uhaja z rastlinsko hrano. Saj se prehranjuje večji del človeštva v celem svojem življenju skoraj izključno z rastlinsko hrano, pri tem pa težko delajo in dosega visoko starost. Poglejmo samo v naše hribe, kjer imajo meso na mizi le v največjih praznikih. Na drugi strani pa vidimo cele narode n. pr. v severnih polarnih krajih, ki se žive celo svoje življenje samo z mesom, ker rastlinske hrane sploh ni in vendar ravno tako žive.

(Koniec prihodnjega.)

RADI SE BO PODRAZIL

Angleški list "Rand Daily Mail" poroča iz krogov afriških industrijcev, da bo ležišče rude v pokrajini Katanga (Belgijski Kongo), ki vsebuje radij, v kratkem popolnoma izčrpano. Ako bodo nadaljnje preiskave potrdile to domnevo, se bo doseganja cena za 1 gram radija v par letih podvojila ali celo potrojila. Sedanja cena za 1 gram znaša okoli 3 milijone dinarjev. Z druge strani pa zopet poročajo, da je družba, ki izkorišča obširne rudnike za kositir in baker v Katangi, že dolejš predelavala samo neznamenit odstotek radijske rude, da bi vzdržala doseganje visoke cene. Francoski listi so nedavno obširno poročali o takih človeških škodljivih spekulacijah belgijskih kapitalistov.

Ameriško življenje

141.

Ni mogel pozabiti

Možje pridejo v mnogih slučajih v kašo, ker radi pozabijo to in ono, toda Stewart Robson je bil v kaši radi tega, ker ni mogel pozabiti. Njegova žena Ada je bila silno ponosna, ko je bila njegova nevesta pred desetimi leti. Robson je imel pekarijo in poln predal vojni odlikovanj, ki se jih je nabral vesih raznih hrabrih činov na fronti v Franciji. A kmalu se je Ada kesala.

Robson ni mogel za zlodja pozabiti dogodkov pri San Mihelu in v Argonskem gozdu. Dan za dnem je ponovno vsoval vse bitke z Nemci.

"Vsako drago noč je v spanju komandiral naskok na strelake jarko in proti jutru je skočil iz postelje, zletel v kuhinjo in tokel po lončih in vpitjem: Topovi bobnajo, topovi bobnajo, zdej pride ura napada! — in potem je naskočil posteljo in podpisana tožiteljica je bila vedno njegov sovražnik, ki ga je ardit sturmal! — — — se je glasila obtožnica Ade.

Njen odvetnik je pa dodal: "In njegov 'sovražnik' je vselej izgubil bitko."

Ločitev!

Hojne ladje "Wyoming" in "Arkansas" iz Britanije, ki so namenjene za prevoz vojakov, so se razširile v staro svetlo. V smislu ravne lute pogodbe ima Amerika pravico udeležiti se te ladje, ki so zastarele, s modernimi bojnimi ladjami, kar je vsekakor "rasistično". Značilno pri vsem tem je to, da se vse države pripravljajo na "zadnjo" vojno, ki je pred nami. Lepa tolažba.

ROSA

Povest o dveh ženah
Spisal Angelo Cerkevnik

(Povest, ki je bila nagrajena v literarnem kontestu Prosveta)

Nič čudnega ni, če je verjela, da je in mora biti njena ljubezen močnejša. Bila je trdo prepričana, da je ni na svetu ženske, ki bi mogla ljubiti kogarkoli tako, kakor je ona ljubila Boja. In morda ni imela docela neprav. Prepričana je bila, da miče Boja zgolj okus neokúšenega jabolka, zgolj seksus, da bo po okúšenju sladkosti tega jabolka spoznal vrednost prave ljubezni.

Sklenila je, da bo dala Boju priložnost vaškodnega in možnost povsem nemotene občejanja s Tanjo.

Ko sta se vrnila v svoje tiho stanovanje, sta dobro občutila razliko med prejšnjim in sedanjim življenjem. Ločil ju je globok prepad. Blizu sta si bila in vendar daleč, ljubila sta se in vendar sta bila drug drugemu v napotje. Živela sta v nekem nenavadnem razmerju, ki je povzročilo stalen strah pred srečanjem, stalno bojazan pred srečanjem pogledov, brezumen trepet pred trenutkom, ko sta si zjutraj ponudila ustne v obližan poljub.

Na videz je vladala med njima tiha, otožna harmonija. Njune besede so bile spokojne, nekoliko prevladujoče in preveč parfimirane. Kljub vsemu pa nista mogla zakriti muke medsebojnega trpinčenja.

Včasih sta se nepričakovano in skoraj hlastno razšla in zaplakala vsak v svoji sobi.

Rosa je še vedno upala. Svoj sklep je odložila le za skrajni primer.

Bojo vse noči ni spal. Slonel je pri oknu in zrl v ponočno samotno mestne ulice.

Zakaj ga mučim, se je spraševala Rosa, mar sem ob pamet? Kaj imam od njega, takšnega, kakršnega je? Ali ne morem svojega sklepa izvršiti? Sem mar res tako samoljubna, grda, bojazljiva, da mislim le nase?

Ah, na koga naj mislim, če ne nase? Ali ni Kristus rekel: Ljubi svojega bližnjega kakor samega sebe? Mar ni ljubezen do samega sebe postavil za merilo vsakršne ljubezni vobče?

Sofizem, grd sofizem... Saj Kristus ni tako mišlil...

Pa sploh: ta nauk je rana krščanstva... Da, na tem nauku je krščanstvo propadlo, ker mu je res uspelo resnično ljubezen pohoditi. Kako človek samega sebe ljubi... Saj se praktično sploh ne ljubi. Ljubezen mora biti vendar nekaj do popolnosti lepega. Ljubezen mora biti brezmejna in neizmerna; ljubiti koga kakor samega sebe! Strašno! Samomorilec sme pokončati kolikor soljudi pokončati more — potem pa samega sebe... Ljubil jih je kakor sebe samega... Individualno ljubav postaviti za merilo! Saj to — propad idealizma, padec v nižave. Ne, ne...

Moralna mora biti?

Kaj je moralna? Kdo jo je ustvaril? Kdo diktiral? Kaj je danes moralno, kar ni bilo včeraj nemoralno, kar ne bo jutri nemoralno, kar je danes najvišja od posvetne in cerkvene oblasti sankcionirana kot edino vzvičavna moralna?

Ah...

Nestrpno, bolno je bilo vse v njem. Čemu to razglabljanje? Vse se da opravičiti in razumeti, vse se da zagovarjati, vsemu oporekati. Vse je le — relativno. A človek mora

(Dolje prihodnjik.)

G. L. Empire:

TOTO

Stanovanje imajo skromno, obdeli rdeč salon, jedilnica a la Henrik II. — kakor vse jedilnice.

Milostiva gospa se oblači točno po luvskih katalogih. Gospod prisposablja krov svrtnikov, zdaj jih para po sredi, zdaj ob straneh, kakor zahteva moda.

Služkinja je iz bližnje posredovalnice — petindvajsetletna, uspešno cepljena.

Poldne je. Gospod prihaja po stopnicah in jih šteje: 16—17—18... Naenkrat se ustavi in neha šteti stopnice.

— No, hvala bogu, že zopet Toto! Kaj neki mu je, da se tako dere?

Toto je dedič, seveda edini. Ne smete pozabiti, da imata gospod in gospa skromno stanovanje. A ker je edini, je logično, da je razvajan in v najširšem pomenu besede trmast tiran, pred katerim se vsi tresejo.

Le pomislite, kaj bi bilo, če bi umrl! In vse ga lahko ubije: prepih, ribja kost, najmlajši ugovor.

Toto prav dobro ve, da ga lahko vse ubije. Kaj mu torej morejo odreči? Navihane zaradi liki rak, za hip umolkne, po tem pa zaenkrat neusmiljen vrisi na visokih strunah tako, da zmaje hišnik z glavo in zagodrnja:

— Ze zopet ta paglavec iz tretjega nadstropja! Bože moj, to je grozno!

Tako je bilo tudi danes. Papa je že nervozno pozvonil.

— Ne zvoni tako močno! Saj troj sin še itak dovolj rogovil.

biti velik zaradi samega sebe! Da, velika moram biti radi sebe same, da se bom mogla spoštovati in ljubiti. Srečo si morem naposled izklesati le iz zavesti, da sem res spoštovanja in ljubezni vredna!

Sklep moram izvršiti!

X.

Veletrovec Maks Hrovatin se je baš pripravil na odhod, ko je nekdo potkal.

Vstopila je Rosa.

Hrovatin je rahlo zardel.

— Rosa... gospa...

— Maks, nikar! Sama sem ti povedala: prijatelja bova ostala kljub vsemu.

— Rosa, jaz pa sem mislil, vidiš... tako sem mislil, da so bile to le besede tolažbe, ko si mi ponudila mesto ljubezni prijateljstva.

Spomnil se je, kaj ji je bil vse ponujal, da bi mu postala žena. Sramoval se je sam pred seboj... Kakor da se Rosa more kupiti!

— Vidiš, Rosa, ostal sem sam, kakor sem bil... Sam sem ostal...

— Slišala sem, Maks, in zdi se mi, da nisi prav storil. Tako si bil vsedkar dober, tako ljubezniv. Mogoče bi ti ljubav katerekoli druge ženske nudila polno čašo sladkoopojnega pozabljanja! Pa pustimo to; prišla sem sem, ker potrebujem tvoje pomoči, Maks, in upam, da mi je ne boš odrekel.

Sedla sta vsak v svoj fotelj.

Mirno in tiho, skoraj brez povdarka, mu je pripovedovala zgodbo svoje ljubezni. Le včasih je utihnila in zatrla solzo. Maks je napolnil glavo med dlani in semtertja vzdihnil. Najraje bi bil zaplakal, pa ni smel.

Ko je končala, jo je vprašal:

— In kako, misliš, Rosa, ti morem pomagati?

— Preprosto, Maks! Sklenila sem odpotovati. Domov pojdem, daleč na sever. Mogoče tudi ne, mogoče samo kam v bližino, kamorkoli, za zdaj ne vem še pozitivno, kam. V času mojega odsotstva naj bi prišla sem Tanja, da bi mogla nemoteno občeati z Bojom, da bi jo Bojo spoznal tudi kot zrelo žensko, da bi morebiti zrela ženska pregnala iz njegovega spomina deviški idol idealne preteklosti, ki se je porodila v zemlji najneverjetnejših verjetnosti.

— Rosa, nočem ti oporekati, a zdi se mi, da si krenila na napačno pot. Recimo, da se bosta drug nad drugim razočarala, kar pa ni tako sigurno, vendar bo vajino razmerje do dna razrušeno, nepopravljivo razmajano.

— Nimaš tako neprav, Maks, a ta možnost je tudi meni prav tako bdela pred očmi, kakor je zdaj zabdeli tebi. Spoznala sem, da je definitivna izguba ljubljenega moža vendarle znosnejša, nego ta strašni občutek bojazni, da mu moraš pogledati v oči, da se mu moraš nasmešiti, ko bi najraje svoje življenje izjokal, da mu moraš ponuditi poljub, ko bi ti bilo laže okostnjaku ponuditi svoje ustnice, da mu moraš govoriti o ljubavi, miru, sreči, o majcu cvetočem, ko v tebi in v njem vse trepeti in umira od nepopisne bolesti. Ne, ne, Maks, raje končnovečjavna izguba, nego ta inkvizicijska duha in telesa!

(Dolje prihodnjik.)

Mamica mu skrbno pogladi lasje in obriše solze, ki se nabirajo na dolgih trepalnicah in teko po rdečih licih.

— Zdaj boš jedel juho... dobro juhu... Več, od juhe se potegně.

— Toto se niti ne gane.

— Evo, srček... Glej, kako lepo žličko imaš.

Toto izvleče prve registre. Po tem pa — tresk! in žlica je v omari.

— Nočem...

— Kaj praviš, Toto? — se oglasi papa, ki se ne more več premagovati. To je pa že od sil!

Ali boš jedel juho, ali pa posežem vmes tudi jaz.

V odgovor prime Toto krožnik, pogleda hladnokrvno papina in treščil krožnik za žlico.

— Nočem!

Še predno je dobro izgovoril to besedo, ga je papa odnesel na varno med stare steklenice v shrambo.

— Bova vsaj v miru obedovala, — pravi in zaklene vrata.

Videč, da je nesrečna mamica povescila oči, nadaljuje:

— Kaj nisem storil prav? Menda vendar ne misliš, da bo nama ta paglavec pljuval v obraz!

— Molči, lepo te prosim! Ubi-ješ me! Ne gre za pljuvanje v obraz, temveč za otroka, ki ne mara juhe, a ti mu jo hoče vsiliti. Ti ne ješ rad teletine. Kaj bi dejal, če bi ti jo vedno vsiljevala? Od otroka pa vendar zahtevaš to, česar niti sam ne zmoreš. Ah vi mošje! In če se dolgočasim v uradu, mora prenašati tvojo sitnost ubogi sinček.

— Torej mu delam krivico?

— Tam ga imaš, le poslušaj... In res, sinko je prepričan, da

— Ah, pojdi ponj! Če bo tako tulil, nam odpove gospodar stanovanje.

Mamica se vrne s sinčkom v naročju. Sinko kar beži od jeze, obraz mu je zalila kri in zvi-ja se kakor kača nad ognjem.

— Ubožec! Kar kri mu kipi. Tako torej ga hoče vzagajati?

— Dovolj! Zdaj mi je pa že dovolj! Ta fantalin mi je zrasel že čez glavo... Pozvonil Klara... Klara, prinese obed, tri četrti je že, mudi se mi...

— Ali hočeš tale košček v izborni omaki, srček?

— Ne!

Nočes razveseliti mamice?

— Ne!

In Toto porine svoj krožnik od sebe.

— Nočem!

— Torej kaj pa hočeš, srček?

— Tistole hočem!

In Toto pokaže s prstom na skledico črnega angleškega kleva, ki se sveti na omari.

— Saj to je klev, angleček moj, veš, klev, s katerim smo skledili skledico, ki jo je včeraj Toto razbil.

— Hočem ga!

— Kaj pa zopet hoče? — vpraša papa.

— Klev hoče imeti.

— Kaj?... (srdito). No, zdaj vidim, da se mu je zmešalo.

— Hvala lepa! Kaj pa govoriš? Nevarnost je minila, ti bi jo pa rad priklical nazaj! Ne pozabi, da je še dete. Pa vsaj napravi tako, kakor da bi mu dal...

— Kleva?

— Seveda, če ga pa na vsak način hoče.

— Na, tu ga imaš!
In razkačeni papa vzame skledico, zajame žličko kleva in mu ga položi na krožnik.

— Poži to in zamaši si zastran mene vsa čreva da bo le mir!

— Ah! Ti nimaš srca!

Toto začne znova tuliti. Papa drži v eni roki skledico, v drugi krožnik in se ves trese od jeze.

— No, kaj pa hočeš še, zijalo nesrečno?

— Jof, zdaj je pa že zijalo!

Toto se uri v tulenju.

Papa (se pomiri): — Kaj se že zopet začneja? Toto, moj mali Toto, kaj pa hočeš še?

— Jej najprej ti.

— Jaz naj jem klev??? —

— Vidiš ga, kaj se pa čudiš?

— pravi mamica. — Toto hoče, da poskusi najprej ti klev. Saj ne bo tako hudo.

— Hvala lepa.

— Pa vsaj napravi tako, kakor bi jedel.

— Ah, to je pa že od sil...

Toto zopet začneja:

— Hi... hi — hihi... hu — hu — hu...

— To je grozno! Vzemi ga vsaj na jezik, potem ga pa izpljuneš.

Premagani papa potegne z žličko po klevu, nakremži obraz in vtakne žličko v usta. Kleva seveda ne spravi po grlu.

Mamica vsa srečna objame Toto:

— Si zadovoljen, srček? Glej, kako te ima papa rad...

Toto se ji srdito izgrga iz naročja in zatuli:

— Pobral je z vrha vso smetano... katero sem hotel pojediti jaz. Zdaj pa ne bom jedel.

Nekaj o jajcu

Sveže kurje jajce tehtja približno 50 gr.; od tega odpade 12% teže (6 gr.) na lupino, 55% (28 gr.) na beljak in 33% (17 gr.) na rumenjaka.

V nasprotju s 50 gr. težkim kurjim jajcem tehtja gosje povprečno 150 gr., račje jajce 70 gr., približno jajce 22 in pol gr., galebovo jajce pa 150 gr.

V kurjem jajcu nahajamo 6 gr. beljakovine, 5 in pol gr. maščob in 36 gr. vode; dalje še 0.3 ogljikovih hidratov in 0.1 gr. kuhinjske soli. Maščoba je v rumenjaku. Rumjenjak vsebuje tudi vse železo v jajcu. V 100 gr. rumenjaka najdemo 0.024 gr. železne soli, v enaki teži beljaka pa jedva eno šestino (0.004 gr.). Rumjenjak vsebuje približno eno četrtino do eno tretjino tiste množine krvi, ki jo nahajamo v enaki množini volovske krvi, nasprotno pa za 50% več železa kakor ga nahajamo v isti količini govejega mesa.

Gorilna vrednost jajca je 75 kalorij. Od tega odpade 17 kalorij na beljak in 59 kalorij na rumenjaka. Rumjenjak je več nego trikrat redilnejši od beljaka.

Fiziologija uči, da potrebuje odrasel človek pri ležanju v postelji dnevno hrano od 1800 do 2000 kalorij. Če živi v sobi, se ta potreba zviša na 2100 do 2400 kalorij, pri navadnem delu poskoči na 2400 do 3400 kalorij, pri posebno težkem delu pa celo na 4000 do 6000 kalorij.

Ker vsebuje kurje jajce (po toplotnih enotah) 75 kalorij, bi moral človek, ki bi (teoretično) živel samo od jajec, poiziti, da bi zadostil kaloričnim zahtevam od 1800 do 4000 kalorij dnevno, vsak dan 24 do 53 jajec. Toda nad 10 jajec ne prenese v 24 urah nihče in še to le izjemoma.

Če bi hoteli samo potrebi po beljakovinah zadostiti s porabo jajec (maščobe in ogljikove hidrate pa bi dala druga živila), bi morali po Voltu poiziti 19 do 20 beljakov dnevno. Po neki drugi formuli pa bi zadostovalo že 7 jajec.

Vse te številke pa so le teoretična igračka. Dejstvo je in ostane, da je kurje jajce zelo važno, dragoceno hranilo, bodisi da ga uživamo samega ali da ga pridajamo hrani (močnatim jedem, salatam, mesnim jedem, omakam itd.).

Približno eno in isto je tudi, v kakšni obliki jemo. Jajce je dobro v vsaki obliki, surovo, mehko ali trdo kuhano. Če je trdo kuhano, moramo paziti samo na to, da ga dobro zmeljemo s zobmi, tako da prodre sok za prebavljanje od vseh strani do njegovih delcev.

Tudi otroci lahko uživajo jajca brez skrbi, paziti je treba samo na to, da jih jedo zmerno. V drugem letu življenja, ko začne otrokom rasti zobje, so jim jajca kaj hvalažna hrana. Hranimo jih izprva samo z rumenjaki, ki ga razbijemo v mleko ali na juhi. Pozneje jih hranimo z mehko kuhanimi jajci. Če so otroci voljni uživati jajca brez dodatka soli, je to popolnoma v redu. Trenutno pa odgovarja smotrom medicine ne navajanje k potrebi po soli. Sol je v mnogih ozirih nepotrebna ali vsaj odvisna.

Pri nekaterih otrocih povzroča uživanje jajec nekakšno izpuščaje. Kadar to opazimo, moramo jajčjo prehrano ustaviti in počakati nekaj časa, nemara leto dni. Dobro je, če se držimo načela, naj otroci ne pojedijo več nego 1 ali 2 jajci dnevno. Pa tudi odrasli naj se z jajci preveč ne silijo, da se jim ne upre želodec.

V NAJEM SE ODDA

šest-sobno stanovanje na 2459 So. Avers Ave., Chicago, Ill. — Znižana cena za Slovence. Oglasite se osebno na naslov. (Adv.)

ŠEST DNI PREKO OCEANA

Načrtujte in načrtujte svoje potovanje na svetovni poti! — FRANCE, 30. maja - 17. jun. (7 P.M.)

Ille de France, 6. junija - 25. junija (4 P.M.) (5 P.M.)

PARIS, 12. junija - 30. junija (7 P.M.)

Načrtujte pot po svetovni poti. Vsebo je v posebni knjižici s vsaki modernimi udobnostmi. — Pijete in slane francoske kuhinje. Iznosne cene.

Vpisujte kateregoli poslovalnega agenta ali

FRENCH LINE
215 N. Michigan Ave.
Chicago, Ill.

Sloan's Liniment

ZENITVENA PONUDBA

Želim si dopisovati z Jugoslavijo, neodvisno (vdovo ali ločenko), 48 do 54 let staro, ki je mirnega značaja in dobra gospodinja in ki bi se zanimala za trgovino in mora imeti vrednost bodisi v gotovini ali imetju do 15,000 dolarjev. Upoštevalo se bo samo resne ponudbe. Ostalo po dogovoru. Slike in pisma je poslati na naslov: No. 100, Prosveta, 2657 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill. — (Adv.)

V NAJEM SE ODDA—4 sobno stanovanje za \$19, 5 sobno za \$25, na 22. cesti blizu Rockwell st. in 5 sobno stanovanje na 14th st. in Karlov ave. za \$25. Oglasite se na: 4257 West 22nd street, Chicago, Ill. — (Adv.)

Kako zaprtica povzroča razne bolezni

Zaprtica odvrta vse moči in voljo vaših organov in delov telesa. Povzroči nerodnosti, prebave, občutek, nevarne potočnosti, hude bolezni v trebuhu, zaprtje, suho telo, moči, letine in energije. Oslabi živce in življenjske organe in povzroča veliko preprečljivih bolezni.

Nuga-Tone hitro vrne čreva in odpravi zaprtico. Oslabi in telesa nabrane strupene snovke, stimulira in očisti življenjske in mišični sistem in organe. Vsiavajte Nuga-Tone le par dni in spoznali boste kako resnično uspešno zdravilo najtežavneje je to.

Nuga-Tone se prodaja pri vseh trgovcih s zdravili. Ako vaš trgovec tega v zalogi nima, pošljite mu naj bližje naroči za vas od njegovega prepuščevalca.

Agitirajte za "Prosveto"

Ze je skoro 50 let

od kar se je ustanovila ta banka, služila je našim ljudem in ves čas je varovala prihranke in uloge stotine tisočev njenih odjemalcev.

Uradniki te banke so bili vedno oprezní v izvrševanju svojih dolžnosti napram njih ulagateljem.

Vi se bode te prepričali, da je v vašem interesu, da obavljate svoje denarne posle pri

KASPAR AMERICAN STATE BANK

1900 Blue Island Ave.

CHICAGO, ILL.

Tiskarna S. N. P. J.

SPREJEMA VSA

V TISKARSKO OBRT SPADAJOČA DELA

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, kalendarje, letake itd. v slovenskem, hrvatskem, slovanskem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S.N.P.J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne. Cene zmerno, unijsko delo prve vrste.

Pišite po informacije na naslov:

S. N. P. J. PRINTERY

2657-59 So. Lawndale Avenue

CHICAGO, ILL.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA USTМЕНA POJASNILA